

author points out that there is a difference in the interpretation of basic terms in Ukrainian and German scientific literature that affects the approaches to the classification of methods and concepts of social work. The article reveals five stages of methodological approaches development in German social work. Modern German approaches to the classification of methods and concepts of social work are analyzed, in particular developed by E. J. Krauß, A. Ehrhardt, K. A. Geißler and M. Hege, M. Galuske, R. Popp, B. Michel-Schwartz, G. von Spiegel, F. Stimmer. Their significant diversity is ascertained. It is concluded that German definition of «method in its broad sense» refers to Ukrainian terms «social-pedagogical technology» and «technology of social work», as well as they are also directed on the improvement of social functioning of clients, are characterized by complexity, split into stages and phases, include specific techniques and procedures.

Key words: social work in Germany, methodology of social work, method in its broad sense, method in its narrow sense, concept, methodological approaches, classification of methods, «classical» methods of social work, technology of social work, social-pedagogical technology.

Отримано 11.04.2017

УДК 37.013.42:364.446

Л. І. Романовська
lroman@online.ua

ДИТЯЧІ ГРОМАДСЬКІ ОБ'ЄДНАННЯ ЯК ЧИННИК ПРОТИДІЇ ЗАЛУЧЕННЮ ПІДЛІТКІВ У НЕФОРМАЛЬНІ УГРУПУВАННЯ АСОЦІАЛЬНОЇ СПРЯМОВАНOSTI

Романовська Л. І. Дитячі громадські об'єднання як чинник протидії залученню підлітків у неформальні угруповання асоціальної спрямованості. У статті здійснено аналіз ефективності використання дитячих громадських об'єднань як чинника протидії залученню підлітків у неформальні угруповання асоціальної спрямованості. Вивчено стадії формування дитячої організації на етапі виникнення і функціонування як неформальної групи або малої

групи. Визначено особливості асоціальних груп підлітків і молоді як малих неформальних об'єднань. Представлено основні напрями та зміст соціально-педагогічної роботи, що склали основу методики професійної роботи фахівців соціальної сфери з дитячими громадськими об'єднаннями та неформальними угруповуваннями. Описано технологію роботи фахівців соціальної сфери із неформальними угрупованнями асоціальної спрямованості та її складові, функції та напрями. Виявлено критерії, які визначають ефективність діяльності дитячих об'єднань. Охарактеризовано мету соціального виховання (як складової процесу соціалізації) у дитячій спілці. Проаналізовано соціально-психологічні характеристики дитячої спілки як суб'єкта діяльності.

Ключові слова: дитячі громадські об'єднання, неформальні угруповання асоціальної спрямованості, мала група, соціально-педагогічна діяльність, соціальне виховання, спільна діяльність.

Романовская Л. И. Детские общественные объединения как фактор противодействия привлечению подростков в неформальные группировки асоциальной направленности. В статье проведен анализ эффективности использования детских общественных объединений как фактора противодействия привлечению подростков в неформальные группировки асоциальной направленности. Изучено стадии формирования детской организации на этапе возникновения и функционирования как неформальной группы или малой группы. Определены особенности асоциальных групп подростков и молодежи как малых неформальных объединений. Представлены основные направления и содержание социально-педагогической работы, составившие основу методики профессиональной работы специалистов социальной сферы с детскими общественными объединениями и неформальными группировками. Описана технология работы специалистов социальной сферы с неформальными группировками асоциальной направленности и ее составляющие, функции и направления. Выявлены критерии, которые определяют эффективность деятельности детских объединений. Охарактеризованы цель социального воспитания (как составляющей процесса социализации) в детской союзе. Проанализированы социально-психологические характеристики детского союза как субъекта деятельности.

Ключевые слова: детские общественные объединения, неформальные группировки асоціальної направленности, малая группа, социально-педагогическая деятельность, социальное воспитание, совместная деятельность.

Постановка проблеми. Світовий досвід дозволяє визначити головну мету виховання як формування гармонійно розвинутої особистості, що відбувається в процесі соціалізації. Вагомим чинником впливу на цей процес на початку ХХІ століття став дитячий і молодіжний рухи, що не може не привернути уваги до особливостей соціалізаційного і виховного впливу дитячих та молодіжних громадських об'єднань на підростаюче покоління.

На відміну від масових дитячо-юнацьких організацій радянського періоду, нинішні дитячі громадські об'єднання є мало чисельними, різноманітними за метою і суттю своєї діяльності і, фактично, неконтрольованими з боку як держави, так і педагогічних установ та закладів.

У поєднанні з фактичною відсутністю державного фінансування це перетворює їх по-суті у неформальні об'єднання, на своєрідні клуби-гуртки за інтересами, спільними ціннісними орієнтаціями. Відповідно зазначений факт привертає увагу дослідників до їхньої діяльності, а також до особливостей процесу зародження і формування.

Аналіз останніх досліджень. Вивчення зазначеного процесу дозволяє стверджувати, що на першій стадії формування дитячої організації вона виникає і функціонує як неформальна група або мала група.

Відомо, що неформальну групу підлітків характеризує психологічна й поведінкова єдність її членів, що виділяє й виокремлює їх від ровесників, робить зазначену групу відносно автономним соціально-психологічним утворенням.

Л. Кобилянська характеризує сутність малої групи стверджує, що «неформальна група (об'єднання) – це організація, яка характеризується високим ступенем згуртованості, особистісним характером спілкування, нечітко вираженою метою групової діяльності й неформальним контролем, що побудований на традиції і залежить від ступеня усвідомленого групового членства» [1, с.112].

У більшості вищих навчальних закладів України, де готують майбутніх соціальних педагогів та соціальних працівників, робота з членами неформальних дитячих і молодіжних об'єднань та

угруповань визначається лише як один із напрямів профілактичної роботи з підростаючим поколінням.

У зв'язку з тим, що в сучасному дитячому і молодіжному рухах явно спостерігається домінування неформальних об'єднань, на нашу думку, необхідно приділяти більше уваги професійній підготовці фахівців соціальної сфери до роботи саме з цією категорією підлітків і молоді.

Неформальні групи або угруповання – це об'єднання підлітків і молодих людей, що характеризуються високим ступенем згуртованості, особистісним характером спілкування, нечітко вираженою метою групової діяльності й неформальним контролем, який побудований на традиції і залежить від ступеня усвідомленого групового членства. Виникнення неформальних об'єднань пов'язане, по-перше, з неможливістю дитячих і молодіжних організацій охопити більшість підлітків та молодих людей; по-друге, із прагненням зазначеної категорії до довільного проведення вільного часу, позбавленого будь-якої регламентації. Духовною основою до єднання певної групи підлітків і молодих людей у неформальну спільноту є підлітково-молодіжна субкультура.

Норми поведінки, взаємодія та взаємовідносини, притаманні субкультурам, розрізняють за змістом, сферами та мірою їх регулятивного впливу. Норми в просоціальних субкультурах в основному не суперечать суспільним нормам, а доповнюють і трансформують їх, відображаючи специфічні умови життя і ціннісні орієнтації носія субкультури. В антисоціальних субкультурах норми суперечать суспільним. У таких підлітково-молодіжних угрупованнях в залежності від умов життя і ціннісних орієнтацій їх носіїв, присутні більш або менш трансформовані суспільні та частково анти суспільні норми, які є специфічними для конкретної субкультури.

У деяких субкультурних групах існує більш або менш жорстока статусна структура. Статус у даному випадку, ми розуміємо, як стан підлітка (молодої людини) в системі міжособистісних відносин в групі. Ступінь жорсткості статусної структури у групах пов'язаний з характером субкультури, притаманними їй носіям ціннісним орієнтаціям та нормам. У закритих субкультурах статусна структура приймає крайній ступінь жорсткості, визначаючи не тільки становище в ній підлітків і молодих людей, але багато в чому їх життя та долю в цілому.

Деякі неформальні групи створюють для своїх членів лише

ілюзію добровільності та свободи. Насправді, ними, зазвичай, керують лицеміри авторитарного складу, які прагнуть повністю домінувати над своїми товаришами. Така група своїми нормами, змістом життєдіяльності та стилем взаємовідносин є сприятливим джерелом формування протиправної свідомості, може легко стати на шлях злочинної діяльності.

Асоціальні групи підлітків і молоді – малі неформальні об'єднання, що, як правило, виникають спонтанно і розвиваються в процесі асоціальної діяльності. У такому об'єднанні панують антисоціальні настрої, погляди, установки, що в підсумку виливаються в акти антисоціальної поведінки. Члени таких груп часто ведуть асоціально-криміналізований спосіб життя і здійснюють різноманітні правопорушення. Сумісна неправомірна діяльність характеризується в таких групах соціальним відчуженням і антагонізмом. При відповідному рівні розвитку й організованості члени такої групи можуть здійснювати злочини і тоді вони перетворюються у криміногенні або злочинні, що характеризуються більшою замкнутістю, круговою порукою, злочинною діяльністю, вираженим протиставленням себе іншим об'єднанням на основі своїх асоціальних інтересів. Міжособистісні відносини в таких групах опосередковуються асоціальними або антигромадськими цінностями і ведуть до деперсоналізації особистості.

Асоціальні угруповання мають яскраво виражений агресивний характер: банди, неофашисти, скінхеди, сатаністи тощо. Як правило для цього типу неформальних об'єднань характерною є авторитарна структура, вони ж відрізняються невмотивованою агресивністю. Інтелектуальний розвиток більшості членів в цілому достатньо низький (за винятком лідерів у яких інтелект має чітко виражену асоціальну і антигуманістичну спрямованість). Зазначимо таку особливість асоціальних угруповань: цілеспрямованого та планового характеру їхня діяльність набуває лише за рішенням лідера. Решта часу вони проводять, просто «вбиваючи час». При цьому майже постійно вживають алкогольні напої та наркотичні засоби.

Неформальні угруповання мають багато спільних характерних ознак із дитячими і молодіжними громадськими об'єднаннями: керуються лідерами з метою організації певних дій; для обох типів формувань характерною є певна ієрархія керівництва і підлеглості; в цілому керуються у своїй діяльності неписаними правилами, нормами міжособистісних відносин (неформали постійно, а члени дитячих і молодіжних громадських об'єднань досить часто);

застосовують певну систему винагород, санкцій; зародження обох типів формувань як правило відбувається спонтанно, під впливом якихось сильних вражень духовно-морального характеру.

Оскільки неформальні угруповання є явищем поширеним і впливовим серед підлітків, то соціальний педагог/соціальний працівник повинен навчитися вступати з ними в контакт, зав'язувати діалог, виявляти вразливих для дії переконуючого впливу осіб і намагатися вже через них розпочати соціальне лікування цієї категорії підлітків і молодих людей.

Формулювання мети статті. Вивчити ефективність використання дитячих громадських об'єднань як чинника протидії залученню підлітків у неформальні угруповання асоціальної спрямованості .

Виклад основного матеріалу дослідження. Технологія роботи фахівців соціальної сфери із неформальними угрупованнями асоціальної спрямованості, на нашу думку, повинна мати такі складові: спокійно і неупереджено ставитись до існування такого угруповання на території професійної діяльності соціального педагога; вміти спокійно і уважно вислуховувати міркування членів такого угруповання, намагатися розповісти їм щось цікаве, висунути якусь ідею: наприклад, як чудово було б здійснити похід на човнах чи плотах по річці або проведення спортивних змагань між членами різних об'єднань тощо; поступово налагодити контакт і в перспективі певне співробітництво з дитячим чи молодіжним громадським об'єднанням, що дозволяє в перспективі розпочати процес злиття цих об'єднань в одне, або перетворення неформального угруповання в організоване дитяче чи молодіжне громадське об'єднання.

Проведене нами дослідження дозволило розробити і апробувати методiku співпраці соціальних педагогів/соціальних працівників з дитячими об'єднаннями у контексті профілактики залучення підлітків в асоціальні угруповання.

Базуючись на зазначеному, ми визначили мету, основні напрями та зміст соціально-педагогічної роботи, що склали основу методики професійної роботи фахівців соціальної сфери з дитячими громадськими об'єднаннями та неформальними угрупованнями. У якості *мети* даного співробітництва було визначено *сприяння процесу створення та функціонування більш широких дитячих громадських об'єднань (на базі об'єднання неформальних угруповань, із залученням до активної співпраці дитячих громадських об'єднань),*

їхнє перетворення на ефективний інститут соціалізації, чинник протидії втягуванню підлітків у неформальні угруповання асоціального спрямування.

До **функцій**, які повинні реалізовувати майбутні соціальні педагоги/соціальні працівники в процесі співробітництва із неформальними угрупованнями і дитячими громадськими об'єднаннями нами віднесено: *діагностичну, профілактичну, виховну, правоохоронно-захисну, організаційно-управлінську, координаційно-посередницьку.*

Були визначені і **напрями** зазначеного співробітництва. До них ми віднесли: проведення соціально-педагогічної діагностики; сприяння трансформації неформального угруповання в дитяче громадське об'єднання, налагодження його контактів з членами інших неформальних угруповань; допомога у створенні і реалізації спільних програм і проектів, сприяння процесу формування колективу дитячого громадського об'єднання; налагодження взаємодії із школою як найважливішим суб'єктом соціального виховання підростаючого покоління; здійснення профілактичної діяльності; соціально-педагогічна допомога членам дитячих спілок та членам неформальних угруповань.

Зазначене дає підстави для розробки технології сприяння процесу переходу неформальної групи у статус дитячого громадського об'єднання.

На початковій стадії свого існування неформальна група дітей, підлітків і молоді (в перспективі дитяче громадське об'єднання) може бути різною за величиною (від 3-5 до 20-30 осіб), характером й структурою відносин, що існують між їхніми членами, за індивідуальним складом, особливостями ціннісних орієнтацій, норм і правил взаємин, міжособистісними відносинами, цілями і змістом діяльності.

Дитячі спілки можуть є референтними. Референтна – це будь-яка реальна або умовна (номінальна) мала група, до якої дитина (підліток) себе зараховує, або членом якої вона (він) хотіла б (хотів би) стати. У референтній групі індивід знаходить собі зразки для наслідування. Її цілі й цінності, норми й форми поведінки, почуття, судження й думки стають для нього значними зразками для наслідування й проходження. Нереферентною вважається така мала група, психологія й поведінка якої далекі для індивіда або байдужі для нього.

Виникнення як неформальних угруповань, так і дитячих

громадських об'єднань пов'язане, по-перше, з неможливістю офіційних структур (школа, позашкільні виховні заклади) охопити і регулювати всі процеси, що відбуваються в дитячо-підлітковому середовищі; по-друге, із привабливістю діяльності (неформальної групи) дитячої спілки, прагненням до «додаткової» (крім функціональної) взаємодії з іншими, задоволення своїх різнобічних культурно-дозвіллевих потреб.

У ході дослідження було виявлено, що між дитячими громадськими об'єднаннями і неформальними підлітковими групами існує конкуренція за вплив на підростаюче покоління. Перевагу в масовості явно мають останні. Це викликано кількома причинами. До основних з них слід віднести вікову експансію неформального руху: соціологи стверджують, що основний вік неформала «помолодшав» з 17 до 13-14 років; більшість старшокласників є членами різноманітних неформальних груп; географічна експансія неформального руху: сьогодні практично немає населеного пункту, де б не існувало неформальних груп різної спрямованості; консолідація сил неформальних об'єднань; зближення неформальних і організованих структур, що є позитивним з огляду на потребу припинення ігнорування руху неформалів в країні.

Якщо неформальну малу групу характеризує саме її неформальність, то дитяча спілка має і формальну, і неформальну структуру. Зміни, що відбуваються в одній, неминуче впливають на сутність іншої. Так, зміни змісту або характеру діяльності може привести до перегрупування дітей в рамках емоційно-психологічних спільнот, до зміни лідерів у сфері неофіційного спілкування, до зміни балансу в структурі неофіційних стосунків. І навпаки, ліквідація або народження тієї чи іншої емоційно-психологічної групи, зміна лідера в ній може здійснити суттєвий вплив на сферу соціально значущої і суспільно корисної діяльності спілки. Ця обставина і дає можливість впливати на неформальну структуру колективу через його формальну структуру, організацію діяльності, систему ділових відносин (природно, що такий вплив вимагає від соціального педагога знання неформальної структури, її стану, тенденцій розвитку).

Діяльність сучасних дитячих громадських об'єднань ми, насамперед, розглядаємо як спільну й організовану. Визначення мети діяльності є першою і обов'язковою умовою формування передумов створення дитячої організації і, на нашу думку, є основоположним критерієм.

У ході дослідження діяльності дитячих спілок ми дійшли висновку, що її мета, в першу чергу, є вихідним пунктом розгортання всіх форм внутрішньоспілкової активності, саме вона відіграє роль організуючого і системо утворюючого компонентів соціальної і виховної роботи дитячого громадського об'єднання. Мета діяльності дитячої спілки має багатоплановий характер і може бути пов'язана з перспективами подальшого розвитку спілки як дитячо-підліткового колективу, але може мати й епізодичний характер, тобто залежати від обставин певного моменту. Проте, загальна (стратегічна) мета (як засвідчують результати нашого дослідження) обов'язково збігається і має домінуючий характер. Мету спільної діяльності членів дитячого громадського об'єднання (у його соціально-психологічній структурі) можна розглядати як феномен випереджаючого відображення, як ідеальне передбачення майбутнього результату, що і визначає, на нашу думку, сутність і способи організації їхньої діяльності.

На нашу думку, формування мети соціального виховання (як складової процесу соціалізації) у дитячій спілці відбувається на двох рівнях: на першому – інтегруються загальні елементи внутрішньоспілкової і соціальної (зовнішньої) діяльності; на другому – індивідуальні елементи процесу соціального виховання зливаються в єдиний суб'єкт соціалізуючого і виховуючого характеру.

Зазначимо, що їхня схожість, а часто і тотожність в кінцевому підсумку і забезпечують по-справжньому колективний характер діяльності членів дитячих громадських об'єднань, а, відповідно, і його вплив на процес соціалізації. Вказаний процес формування мети діяльності дитячих спілок можливий за наявності двох умов: по-перше, високий рівень соціально-педагогічного потенціалу дитячої організації і, по-друге, відповідність поставленої спільної мети потребам та інтересам більшості її членів.

У дослідженнях соціальних психологів (Л. Журавльов [2], Л. Уманський [3] та ін.) стверджується, що мета спільної діяльності учасників організованої групи є основним критерієм, який визначає ефективність її діяльності. Ця точка зору ґрунтується на тому, що мета є центральним компонентом у структурі групової діяльності, який визначає її сутність. З одного боку, мета відображає потреби, інтереси, ціннісні орієнтації суб'єкта, тобто всі суб'єктивні компоненти його діяльності, з іншого – в меті, як ідеальному плані діяльності, відображається її результат.

Коли мова йде про спільну мету, то мається на увазі не тільки співпадіння цілей, що ставлять перед собою лідери дитячих

громадських об'єднань. Більш важливо, щоб вона була пов'язана з потребами дитячої спілки як цілісного утворення. У цьому сенсі загальна мета дитячої організації ніби стоїть над цілями окремих її членів, є чинником їхньої інтеграції в колектив.

Інтегративні аспекти цілеутворення в дитячих громадських об'єднаннях, як правило, приховані від зовнішнього спостереження. Разом з тим, суспільна необхідність посилення співпраці дитячих спілок з державними інституціями в контексті соціалізації і соціального виховання дітей та підлітків ставить на порядок денний висунення і досягнення відносно складних і структурованих цілей.

Характеристика мети діяльності дитячого громадського об'єднання і властивості її суб'єкта тісно взаємопов'язані і розглядати їх неможливо без аналізу соціально-психологічних характеристик дитячої спілки як суб'єкта діяльності.

Найповніше сутність соціально-психологічних характеристик дитячого громадського об'єднання як суб'єкта діяльності, на нашу думку, відповідає концепції А. Журавльова.

У якості основних характеристик суб'єкта групової діяльності, які розкривають її динамічний (процесуальний) характер, ним було виділено: *цілеспрямованість* – такий стан малої групи, коли мета здійснює вирішальний вплив на спільну діяльність; *вмотивованість*, що являє собою активне, зацікавлене і дієве відношення (спонукання) до спільної діяльності; *інтегрованість*, що передбачає внутрішню єдність складових елементів і може визначатися сукупністю таких параметрів, як, наприклад, щільність функціональних зв'язків, частота та інтенсивність контактів між її членами; *структурованість*, яка означає чіткість і конкретність взаємного розподілу функцій, прав і обов'язків, відповідальності між членами малої групи, визначеність її структури; *організованість*, що означає впорядкованість, підлеглисть членів малої групи певному порядку виконання соціальних і виховних завдань. При цьому основними параметрами організованості колективного суб'єкту виступають рівні ретельності і самоуправління у спільній діяльності.

Ще однією умовою успішної спільної діяльності є – *єдине просторово-часове перебування і функціонування її учасників*. Наявність єдиного простору і одночасність виконання індивідуальних дій різними людьми можуть розглядатися як елементарні ознаки, без яких, проте, не може розгортатися діяльність сучасних дитячих громадських об'єднань [2].

Аналізуючи процес виникнення дитячого громадського

об'єднання, ми опиралися на створену Л. Уманським концепцію поетапного розвитку малої групи [3]. Вона включає в себе: *спрямованість* (соціальну значущість прийнятих дитячою спілкою цілей і мотивів діяльності, ціннісних орієнтацій і внутрішньоспілкових норм); *організованість* – визначається як її здатність до самоуправління; *підготовленість*, тобто готовність членів дитячої організації до тієї чи іншої конкретної діяльності, сформованість необхідних для цього знань, умінь і навичок; *інтелектуальну комунікативність* (визначає емоційність міжособистісних зв'язків членів дитячих громадських об'єднань, емоційного настрою та їхні емоційні потенціали); *вольову комунікативність* (розглядається як здатність дитячої спілки протистояти труднощам і перепонам, як своєрідна стресостійкість, надійність в екстремальних ситуаціях) [3].

Виділяючи соціально-психологічні характеристики малої групи в процесі її перетворення в колектив, Л. Уманський підкреслював, що психологічна структура контактної групи як організованої спільноти актуалізується і реалізується тільки в діяльності [3].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Вирішення зазначеної проблеми, безумовно перебуває лише на першому етапі її розв'язання. Для повноцінного усвідомлення сутності процесу утворення дитячого громадського об'єднання необхідно вирішити ряд наукових завдань, а саме: дослідити соціально-психологічну взаємодію членів новоутвореної дитячої спілки в процесі її діяльності та її вплив на формування особистості; вивчити мотивацію, цілепокладання і поведінку членів дитячого громадського об'єднання та їхнього впливу на процес організації його діяльності; дослідити процес формування спільної мети членів дитячої спілки, її співвіднесення з процесом формування особистості; дослідити соціально-психологічні характеристики дитячого громадського об'єднання та їхній вплив на процеси соціалізації дітей та підлітків.

Таким чином, використання дитячих громадських об'єднань для протидії залученню підлітків у неформальні угруповання асоціальної спрямованості розглядається нами як достатньо ефективний і результативний чинник.

Список використаних джерел

1. Кобилянська Л. І. Технології роботи шкільного соціального педагога з учнями – членами неформальних підліткових груп /

Л. І. Кобилянська // Педагогічна освіта: теорія і практика. Педагогіка. Психологія: Зб. наук. пр. / Редкол.: Бех І. Д., Огнев'юк В.О., Кононко О. Л. – К.: КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2009. - №11. – С. 111-113.

2. Журавлєв А. Л. Совместная деятельность как объект социально-психологического общения / А. Л. Журавлєв // Совместная деятельность / Под ред. А. Л. Журавлєва и др. – М.: Мысль, 1977. -. 195 с.

3. Уманский Л. И. Психология организаторской деятельности / Л. И. Уманский. – М: Педагогика, 1980. – 172 с.

4. Шакурова М. Методика и технология работы социального педагога. – М.: «Академия», 2002. – С. 196-197.

Spisok vikoristanih dzherel

1. Kobiljans'ka L. I. Tehnologii roboti shkil'nogo social'nogo pedagoga z uchnjami – chlenami neformal'nih pidlitkovih grup / L. I. Kobiljans'ka // Pedagogichna osvita: teorija i praktika. Pedagogika. Psihologija: Zb. nauk. pr. / Redkol.: Beh I. D., Ognev'juk V.O., Kononko O. L. – K.: KMPU imeni B. D. Grinchenka, 2009. - №11. – S. 111-113.

2. Zhuravl'ov A. L. Sovmestnaja dejatel'nost' kak ob#ekt social'no-psihologicheskogo obshhenija / A. L. Zhuravl'ov // Sovmestnaja dejatel'nost' / Pod red. A. L. Zhuravl'ova i dr. – М.: Mysl', 1977. -. 195 s.

3. Umanskij L. I. Psihologija organizatorskoj dejatel'nosti / L. I. Umanskij. – М: Pedagogika, 1980. – 172 s.

4. Shakurova M. Metodika i tehnologija raboty social'nogo pedagoga. – М.: «Akademija», 2002. – S. 196-197.

Romanovska L. I. Children's associations as a factor counteracting the involvement of adolescents in informal grouping of antisocial orientation. The article analyzes the efficiency of children's public associations as a factor counteracting the involvement of adolescents in informal grouping of antisocial orientation. Studied the formation stage children's organization during the origin and functioning as an informal group or small group. The features of antisocial adolescents and young people as a small informal groups. Presented the main directions and content of social and educational work formed the basis of methods of professional social specialists with children's public associations and informal uhrupovuvannyamy. The technology experts of social groups with informal antisocial orientation and its components, functions and directions. The criteria that determine the effectiveness of the children's association. Characterized purpose of social education (as

part of the socialization process) in pediatric union. The social and psychological characteristics of children's union as a stakeholder.

Keywords: children's associations, informal groups of antisocial orientation, small group, socio-educational activities, social education, joint activity.

Отримано 09.04.2017

УДК 94:272-622.3(477.4)"18/19"

Ю. В. Сербалюк
serbaliuk@gmail.com

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД СОЦІАЛЬНОГО СЛУЖІННЯ РИМО-КАТОЛИЦЬКИМИ ГРОМАДАМИ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ У КІНЦІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Сербалюк Ю. В. Історичний досвід соціального служіння римо-католицькими громадами Правобережної України у кінці ХІХ – на початку ХХ ст. Благодійна діяльність з боку римо-католицьких громад набувала поширення з кінця ХІХ ст. Цьому сприяли зміна ставлення влади до громадської активності в соціальній сфері та видання кількох нормативних документів, що регулювали правові моменти заснування та діяльності благодійних організацій. Прийняття Нормативного статуту товариств допомоги бідним та Зразкового статуту товариств надання допомоги нужденним учням (1897 р.), Тимчасових правил про товариства і союзи (1906 р.) та інших правових актів впорядкували питання функціонування благодійних громадських організацій.

Благодійні товариства римо-католиків на Правобережній Україні активно себе проявляли у місцях компактного проживання своїх вірних. Найбільш відомими вони були у Києві, Житомирі, Заславлі, Вінниці, Кам'янці-Подільському. Традиційними напрямками здійснення соціальної опіки було заснування різних закладів, таких як сиротинці, притулки, богадільні, дешеві або безкоштовні їдальні, чайні, нічліжні будинки, будинки працелюбства, агенції з працевлаштування, лікарні, амбулаторії тощо.

Серед соціальних послуг найпоширенішими були роздача